

[Transcript] Genstart / Balkans bare næver

Vi ser en helt omældig lille by i Kosovo.

Det er en plads foran det lokale rådhus.

Her står der altså ret uvandt en hel kolonne af NATO-tropper med skjoldende fremme og hjælpe.

Det siger jo det hele, og de bliver angrebet af en stor masse af demonstranter.

Demonstranterne kaster med brugsten, torgaser chokgranater og angriber soldaterne med løftede kæppe.

De bliver tævet med kæppe, men også bare med deres barre nævre og tævreless på de her NATO-soldater, som ender med at blive totalt overmandet liggt på jorden.

30 NATO-soldater bliver sovet.

Fanget i en intern slåskamp, der handler om nationalism, etniske tilhøresforhold og et brændende ønske om selvstændighed.

Det var meget meget voldsomt billedet. Det var billed af en slags man ikke har set fra Kosovo i mange, mange, mange år.

Tankerne går uangåligt tilbage til den blodige krig mellem Serber og Kosovo-albaner i slut 90'erne. I føleserbiske oplysninger trækte etniske albaner også oprørstyrker sig tilbage uden kamp.

En krig, der stadig ulmer uforløst i befolkningen, om matreforholdet mellem Kosovo's nord og syd. Spørgsmålet er nu om volden i Svedtjern af Gnisten, der antænder den gamle konflikt.

Det genstart i dag. Mit navn er Thomas Jernsen.

Tine, du har jo dækket det her område længe. Er du chokerede over det, der sker lige nu?

Jeg vil sige, at det her er mere voldsomt end noget, vi har set. I noget, der minder mig om en otti i Kosovo.

Selv i det nordlige Kosovo, som ellers er, at det er, at vi har set, hvad lavet den, når den har været der.

Tine Møller Sørensen er redaktør på DR's podcast Udsyn.

Og før det, har hun i ti år dækket Balkan for de gamle orienteringkoperiet.

Lad os lige høre, hvordan det ser ud i Sæbrien lige for tiden.

Jeg har min kollega Tine Møller Sørensen med, som er Balkan-medarbejder på orientering.

Jeg har rejst rundt i de fleste af landene i regionen.

Jeg har rigtig mange venner. Jeg har rigtig mange varme følelser for alle de lande i det her hjørne af Europa.

Og så er jeg også så heldig, at jeg mødte min mand i Sæbrien for en af mine turer.

Og du har også rejst meget i Kosovo, og når man er der, så er det jo også tydeligt, at det er et splittet land.

Hvordan kommer den splittelse til udtryk?

Mens, at det er helt klart, at den allerstørste del af befolkningen i Kosovo er det, vi kalder Kosovo Albanere.

Så er der en minoritet af Kosovo Serber, men de har på en måde klumpet sig lidt sammen, kan man sige.

I det nordlige Kosovo, hvor det faktisk er 50 procent af dem, der bruger der, der er Serber.

Og det betyder selvfølgelig, at det på en måde nærmest er to forskellige lande, man rejser i.

Urolen Lure i byen Mitrovica i Kosovo.

Jeg har selv oplevet det ret voldsomt i den by, der hedder Mitrovica, som også ligesom tit bliver beskrevet som epicenter for den her kamp intern i Kosovo.

Og i morgen har både Serber og Albaner har varslet nye demonstrationer.

Der er en flod i den, og over den flod går en bro.

Og den bro, den adskiller byens albanske del og byens serbiske del.

Og det er så adskilt, at jeg for eksempel har oplevet, når man kommer med en taxa fra pristiner fra hovedstaden, så ankommer man gennem den albanske del af byen.

Og her stopper taxasufføren sig og går ud og tager sin nummerplade af, som er albanske, og skifter dem til serbiske nummerplade, fordi som han siger, han kan ikke køre ind i den del af Mitrovica med albanske nummerplade på.

Og så skifter billede fuldstændig.

Når man kommer over den bro, så er der serbiske flag over det hele, og der er serbiske mærker.

Hvad sker der, hvis man kører ind i den serbiske del med albanske nummerplade på?

Præcis hvad der sker. Det ved jeg jo ikke, men man kan sige, at det man er bange for, det er simpelthen, at man bliver overfaldet.

Forholdet mellem Kosovo og Serbien er grundlæggende betændt og på mange måder omstritt.

For at forstå hvorfor skal vi tilbage i historiebyerne.

Man kan sige kølvandet på Jugoslavien, så opløsning.

Der besluttede Kosovo albanerne sig for at frikøre sig fra Serbien i slutningen af 90'erne.

De værste andre krige var sådan set overstået, kan man sige på Balkan.

Men her, der fortsatte der altså lidt længere, og i 1998-99, der udspillede sig så en meget, meget blodig krig imellem Kosovo sådan en, kan vi kalde det en guerilje her, og så den serbiske her.

Det er en krig, som er rigtig mange bliver betragtet, som desideret etnisk udrensning fra serbis side, og som på mange måder kulmineret med noget, man kalder massakvarn i Rajak.

Som er en lille landsby, hvor 45 Kosovo albaner blev meget brutalt myrdet, og endnu flere blev tortureret, hvor alt taget fanget.

Og det satte ligesom gang i sådan den helt store flygningebylge ud af Kosovo.

I følge NATO optrapper serbiske styrker lige nu deres overgreb på Kosovo albanerne.

Hvor den nærmest altså en ikoniske bilder, vi har set med kvinder, børn, ældre, almoni, der simpelthen går med, at det tøj de har på kroppen og ikke andet, og flygter fra serberne.

Og det betyder, at NATO-greb ind i den her konflikt og gennemfører det i et næsten måned langt pumpetokt over serbien for at fungere stopkrig.

Den her konflikt ender jo med, at Kosovo jo får sin selvstændighed i 2008. Men den beslutning er jo også omstridt.

Det må man sige, fordi selvom Kosovo aklager sin selvstændighed i 2008, så har serbien aldrig nogensinde anerkendt det.

I bevgraden gik flere hundred serberer i en demonstration i solidaritet med Kosovoserberne. Der også er modstandere af, at Kosovo albanerne er klæderet området for selvstændigt for en måned siden.

Serbien betragter Kosovo som et udbrud og proventssimple hen, som vi kan samle en her hjemme med ved sin gruppe i Sønderjylland eller Fyn besluttede sig for, at nu vil de simpelthen ikke være en del af Danmark mere.

Og noget af grunden til, at den her konflikt for lov til at fortsætte, det er også, at det ikke er ensmændig i verden, hvis siden man stiller sig på i den her diskussion.

Fordi selvom det meget tid bliver fremhavet, at det er landet som Kina og Rusland, der ikke sammen med serbien ikke anerkender Kosovo selvstændighed, så gælder det også for eksempel 5 EU-lande.

Så det vil sige, fra serbisk synspunkt, så kan man også godt synes, at man har noget at have det i, når man siger, at nej, det er ikke et selvstændigt land.

Så Tine, når NATO stadig er til stede og har styrker i Kosovo i dag, hvad skyldes det så?

De betragter sig selv som en slags fredsbevarende mission i virkeligheden. Man er nødt til at have den her stødpude, som NATO betragter sig selv som i den her konflikt.

Altså simpelthen nogen, der kan stå imellem, så det ikke eskaleres og eskaleres, som vi for eksempel så det være på vej til nu her i Sverige.

Der er altså alle mulige gode grunde til, at serber og Kosovo-albaner ikke kalder hinanden for bedste venner, og ser man på landets politiske ledere, så hjælper det heller ikke på situationen. Faktisk tvært imod.

På den ene side af den her konflikt, der har vi i Kosovo's premierminister. Albin Kurti.

Albin Kurti er en meget anderledes premierminister end de premierministere og presidenter, der bliver set i spidsen for Kosovo siden 2008.

Indtil Kurti blev valgt, der har lederskabet i Kosovo været præget af, at det har været folk, der har været meget aktive i den her uafhængighedskrig.

Det vil sige, det er en form for krishelte, og de har mange af dem en måske lidt sparet bagage med sig.

Flere af dem er enten dømt eller sidder lige nu i domstol for at krisforbryde sig, begåede under den her krig.

Kurti er vokset op som politisk aktivist. Han var aktiv allerede som student for Kosovo selvstændighed, og har ligesom holdt fast i sin aktivisme hele vejen igennem.

Derudover har han siddet i fængsel for sin aktivisme, så man kan sige, han står for en anden form for hældtiskigelse i Kosovo, som kæmper på en anden måde ind med geværene.

Og han er meget, meget principfast, og han er ekstremt ren i sin retorik, han er ekstremt hård i sin politik.

Så vi ser en helt anden kurs komme fra Kosovo's politiske lederskab i de her åren, vi har gjort i alle årene forud, og det tager også lidt det internationale samfund på sengen på den måde.

Så Kurti, han er nationalist med stort end, og det er også hans selvstændighedsprojekt, som jo også bærer brandet til det bol, vi ser lige nu. Hvad er det han har gjort?

De helt seneste begivenhed, det er, Kurti har insisteret på at gennemføre en række lokalvalg i Kosovo, som i udgangspunktet blev boykottet af de serbiske lokale politikere.

Og det er især enormt naturligvis, at det har lavet balade, altså hvor de fleste Kosovo serber og bor. Der har man simpelthen valgt at boykotte på en måde, der har gjort, at valgdeltagelsen ved de her lokalvalg var 3,4%.

Det er jo helt utrolig, lave valgdeltagelse, og nogle steder har der altså været 100 stemmer, der har sendt nye borgmester ind på kontorerne.

Og det serbiske boykott betyder ikke overraskende, at de nye borgmester i de normalt serbisk kontrollerede byer er Kosovo-albaner.

Det der jo så sker, det er, at der bliver sendt et hold af politikere ud i det her område, som alle sammen er Kosovo-albaner.

Og det bliver Kosovo-serberne jo rasende overraskende, og de mener ikke, at det kan være på sin plads.

De er allerede undertrykt i deres perspektiv af Kosovo-albanerne, og nu rykker de helt ind på borgmesterkontoret, og vil styre på så tæt niveau, hvordan deres lokalsamfund skal hænge sammen.

[Transcript] Genstart / Balkans bare næver

Forud for det her, der var kurde til blevet advaret flere gange, både af EU, USA og så videre, omkring, hvorvidt man nu også ville kunne kalde de her valg, både like time demokratiske, når så stor en del af befolkningen valgte ikke at gå med til dem.

Men der siger kurde altså, mit demokrati er et fint demokrati.

Hvorvidt folk vil deltage i det eller ej, er jo ikke op til mig.

Og han beskylder sig lederskabet i Beograd i Serbien for at være dem, der går ind og forsøger at sabotere det ved at opfordre Kosovo-serberne til ikke at stemme.

Og i Beograd, Serbiens hovedstad, sidder en anden kontroversiel skigelse, nemlig Serbiens president, Aleksandar Wucic.

Aleksandar Wucic har styret Serbien med et strammere og strammere jerngræb siden han kom til magten i 2012.

Han er en figur, der er vokset ud af den ekstremt serbiske nationalism i 90'erne.

Han startede ud med sådan noget med at være huligan, altså simpelthen han går rundt og tæve folk lidt på gaderne.

Men blev meget hurtigt taget under vingen af den ekstremt serbiske nationalist Cecil, som også er dømt for krisforbrydelser,

men avanceret til at blive informationsminister under Slobodan Milosevic, altså i det regime, der var i krig under Jugoslavians opløsning.

Så han er en meget velkendt figur i Serbien, som så har forsøgt at rebrande sig selv, og har så sjoffet lidt imellem at være premierminister og president et par gange, for tiden er han president, men har totalt styring med Serbien.

Hvis man skal forstå denne her konflikt, Tine, hvad er så vigtigt at vide om Wucic og hans nuværende regering i Serbien?

Den magt Wucic sidder på og læner sig op af, er for meget stort dels vedkommende baseret på noget man kunne kalde ro-magt.

Det er meget bask magt han bruger. Rigtig mange uafhængige medier i Serbien har trukket nogle tråde, som er meget svære at overse imellem den organiserede kriminalitet i Serbien og den siddende regering og især president Wucic. Det vil sige, at meget af den måde han styrer landet på, simpelthen er i direkte forbindelse med organiseret kriminalitet.

Så kan man lige frem sige, at der i Serbien hersker et gangsterville?

Det synes jeg er et meget voldsomt ord, men ud fra de kortlægninger, som afskældige serbiske uafhængige medier har lavet, så kan vi i hvert fald sige, at der er en meget tæt forbindelse imellem den serbiske regering og især det serbiske regeringsparti, og så den kriminelle underverden i Serbien.

Så nu, hvor vi har baggrunden og hovedpersonerne på plads, vender vi tilbage til sidste uge stramme i Sverige, som er en af de mange serbisk kontrollerede byer, der pludselig skal have ny Kosovo-albaneske barmester.

Om på de her lokalvalg var det blevet tid til, at de Kosovo-albaneske barmester skulle indtage deres klasser på de forskellige rådhus. Det forsøger de også at gøre i Sverige.

Det vi så ser, er, at der er en meget stor Kosovo-serbisk demonstration, der ankommer til det her rådhus, nærmest samtidig, og ligesom vil bruge ind på rådhuset og fjerne de her nye politikere.

Til at beskytte politikerne, der har Kosovo deres egen politistyrker ligesom rykket ind.

Men meget hurtigt kan man se, at det er simpelthen ikke nok, det er simpelthen for at vrede de her demonstranter, og derfor er det så, at NATOs keforretropper bliver sat ind som en stødpude

imellem.

De stiller sig op i kolonien og forsøger sig at skubbe demonstranterne tilbage væk fra rådhuset. Men de har ikke tænkt sig bare at bage på den måde.

Nærmest samtidig med, at NATO-tropperne går nogle skridt frem med deres skjolder, det er ikke på nogen måde aggressivt, det er helt stille og roligt.

Så maser den her mængde af demonstranter sig simpelthen frem af.

Det er nogle helt vilde bedre, hvor man kan se folk, at man bare begynder med deres knysten af at banke løs på de der skjolde, som dagdagen står med,

og så begynder man deres bare at ryge kasteskytts gennem luften, og så bliver der simpelthen trukket kæppe frem fra demonstranterne,

og så begynder de bare at tæve løs på de her soldater.

Og hvem er der så vrede?

Det er lokale Kosovo-serber, som ikke mener, at de her Kosovo-albaniske politikere overhovedet skal være i nærheden af det rådhus.

Hvis vi bare ser de her som en enkelstående begivenhed, hvor bekymret bliver du sådan, når du ser den her slags bilder?

Det virker ekstremt at se aminlige borger på den her måde gå til angreb på NATO-soldater.

Altså, det virker meget konfrontatorisk, og det er da bekymrende, at vi er et sted, hvor folk synes, at det er den her form for reaktion, der er nødvendigt for dem.

Hvem får efterfølgende skylden for, at det går så galt, som det går i Sverige?

Ja, men det er faktisk det mest overraskende, synes jeg, der har kommet ud af det her, at det er, at stort set alle peger på Albin Kourti, altså Kosovo's premierminister.

Og det er ikke normalt.

Oftest er NATO, EU og USA nemlig enige om, at kontroverser og uroligheder i Kosovo er begge partners ansvar.

Helt usædvanligt, så har vi set en nærmest unisonkåb af både USA og forskellige europæiske ledere, der går ud og siger, at det er Kourti, der er manden, der har skyld i de her konfrontationer, og at det også er ham, der på en eller anden måde har ansvaret for at stoppe det igen, og det eskalere situationen.

USA har på flere nivåer været ude at sige, at det her skyldes en unødvendig provokation fra pristinas side om,

og gennemtvunge, at de her pommester er så skulle sæde i lige præcis de her rådhus, og mener, at det her er gjort bevist for at provokere, bevist for at eskalere situationen.

Og de nøjes ikke mere skal ud. EU tror mere inddraget nye fordelaktige visumregler for Kosovo-albaner, og NATO opruster med 700 ekstra mand i Kosovo.

I samme instans, der meldede USA ud, at en meget stor militærøvelse defunder 23, som Kosovo ellers hele tiden har været en del af, som har kørt siden april.

Ja, den skubber man altså Kosovo ud af nu. Det kalder man sanktioner. Det er også et lidt voldsomt udtryk, kan man måske sige.

Desuden så siger USA, at indtil der er mere ro på situationen, der vil de simpelthen stoppe den diplomatiske indsats de ellers har for at skubbe på for at få flere lande til at anerkende Kosovo selvstændighed.

Det vil de simpelthen også stoppe.

Hvordan bliver de her mange beskider modtaget i Kosovo?

[Transcript] Genstart / Balkans bare næver

Med en form for lamslåelse, tror jeg, er det bedste udtryk, jeg kan bruge.

Kosovo har haft noget, der minder om en kærlighedsaffære med USA.

Der er rigtig mange i Kosovo, der nærmest mener, at de skylder USA deres selvstændighed.

Det var en USA-ledet NATO-aktion i 99 mod Serbien, og Bill Clinton, hans regering, var virkelig nogle af dem, der stod allerede for os for at anerkende Kosovo.

Og man kan se det helt konkret i bybilledet, hvor der er statuer af Bill Clinton på de store vej.

På deres Nationalmuseum har de Madeline O'Brights-Korbray hat udstillet ved siden af et af de misiler, der ramte Serbien.

Det er ikke simpelthen kodet ind i deres selvforståelse, at USA er deres venner, deres allerede, deres støtter, deres partner.

Og pludselig at opleve det, der for dem at svigt på den her måde, er der ikke nogen, der har været på denne måde.

Og vi har ikke rigtig hørt nogen, der peger mod Beograd og mod Wucic.

Ganske ekstraordinært har vi også set flere, både Wucic selv, men også flere andre, prominente Serboer, være ude og tale rigtig pænt om NATO-tropperne.

Og det hælder ikke noget vi plejer at høre, så man kan sige, de fleste reagerer lidt anderledes end vi plejer at se det.

Det er måske også, at vi har været på denne måde, og vi har været på denne måde, og vi har været på denne måde, og vi har været på denne måde, og vi har været på denne måde.

Og det hælder ikke noget vi plejer at høre, så man kan sige, de fleste reagerer lidt anderledes end vi plejer at se det, og det er måske også det, der tænder en lille bekymring i mange, fordi hvad er det egentlig, der foregår lige nu?

Mens urolighederne i Sverige har ført til international press på Kurti, så er konflikten landet anderledes gavnligt for Alexander Wucic og hans parti hjem i Serbien.

Det er der simpelthen ingen, som hans tvivl om. Den serbiske president er sammenfaldende med det her ekstremt presset på hjem i fronten.

Det er udløst af nogle helt usædvanlige masseskyderier, der fandt sted i starten af maj måned, og som simpelthen udløst af en flådbølge afvredet imod hele regeringsapparatet, men især mod presidenten selv i Serbien, og som har presset ham på en uhørt måde.

Så Wucic er presset på hjemmefonden, og når vreden så lige pludselig er rettet mod Kosovo, så kan han viste frem som en politisk sejr derhjemme.

Wucic og hans regering taler rigtig meget om den her konflikt. Den bliver nærmest nævnt ved at være eneste presse-møde eller mediaop-treden, der er. Så taler man om Kosovo.

Og det er jo klart, at det gør man også fordi, at det giver nogle fordel for dem at blive ved med at tale om den her problematik, der ikke finder sted i Serbien selv, men udenfor kan man sige.

Wucic blev ved sin sidste valgkamp valgt under slogandet, mere i stabilitet, fred og stabilitet. Så kan man sige, at de begivenheder, vi ser i Kosovo nu,

og den reaktion, der kommer fra omverdenen, på en eller anden måde cementerer Wucic fortælling om, at det ikke ham, der laver rav i den.

Han skal nok sørge for at holde gemyterne i ro, det er alle de andre, der laver noget ro.

Det er ham, der står for fred og stabilitet.

Og imens Wucic fremmaler billed af sig selv som fredsmaler, så kurti anderledes stålfast. Faktisk virker det til, at kritikken fra alle Kosovo ser vanlig allieret preller fuldstændig af på ham.

Kuritis reaktion på det her har først og fremmest været at stå fast og holde fast, og på en eller anden

[Transcript] Genstart / Balkans bare næver

måde gentage den her, jeg vakler ikke position, han har omkring det projekt han har, i forhold til at insistere på, at alle, der bor i Kosovo, er borger i Kosovo, ligegyldigt hvilken etnisitabt de har, og det projekt lader han ikke til at vil stoppe under nogle omstændigheder.

Kurti er, som sagt, en helt anderledes meget principfastleder, som ikke ser ud til at vil bøje af over for krav, der kommer udefra på samme måde, som vi har set det før, så han er på en måde en joker, han er lidt uforudsigelig i det her.

Tine med alt det her imente, hvilke problemer kan du så, altså med alt din viden og faring fra området, så forestille og kommer til at udfolde sig herfra? Hvad kommer du til at ske?

Det tager sig, man ikke spår om. Jeg synes, der er alt for mange aktører, blandt en i den her konflikt til, at man kan sige noget, der er sådan rigtig fornuftig.

Men man er nødt til at forstå, at det her er ikke kun en konflikt imellem biogradepristiner, imellem voutitia kurti.

Vi har NATO-tropper, FM-enårer, USA-enårer, EU-enårer. Så når der er så mange aktører til sted, så vil jeg meget nødt i forsøge at spåre, hvilken vej det går.

Når nogen rubber bol og brænd i balkanen og advarer om, at det er ved at gå helt galt, og de gamle genistrer fra kriner ved at antænde bluseop igen, så er du jo også en af dem, der plejer og mangler til besindighed.

Har du det på samme måde den her gang?

Jeg tror måske ikke, jeg er helt så firkandet omkring at sige, at det her bliver ikke til mere end det, vi ser.

Jeg tørter godt at sige, at jeg tror ikke på, at vi ser en opluse af konflikt på det niveau, vi så i 90'erne.

Der er ikke nogen af de lande, der har nogen form for økonomie, der kan bære en desideret vedpnede konflikt.

Til gengæld er det mere bekymret, end jeg plejer at være i forhold til, hvad der kan opstå af lokale sammenståd, altså mellem mennesker.

Det er jo det, man tit glemmer, når man taler om det her, det handler om mennesker og menneskers liv.

Og de her befolkningen i Kosovo har levet i et konflikterområde i årtier.

Så hvad der sker, hvis man virkelig prækker til dem for hårdt, det vil jeg ikke kunne sige noget.

Tine, tak fordi du var med.

Tak fordi jeg måtte.

Det var dagens genstart. Den var tilrettelagt af Grybak Jensen, Ligne Fabrisius, Søren Elbeck og mit navn er Thomas T. Ransner.

Gå på opdaleset i alle deres podcast og radioprogrammer.

I appen, det er Lyd.